

Substansutlöst
psykos

Psykos av
somatisk sjukdom

Positiva
symtom

Negativa
symtom

Övriga
symtom

BIPOLÄR
SJUKDOM

SCHIZO-
AFFEKTIVT
SYNDROM

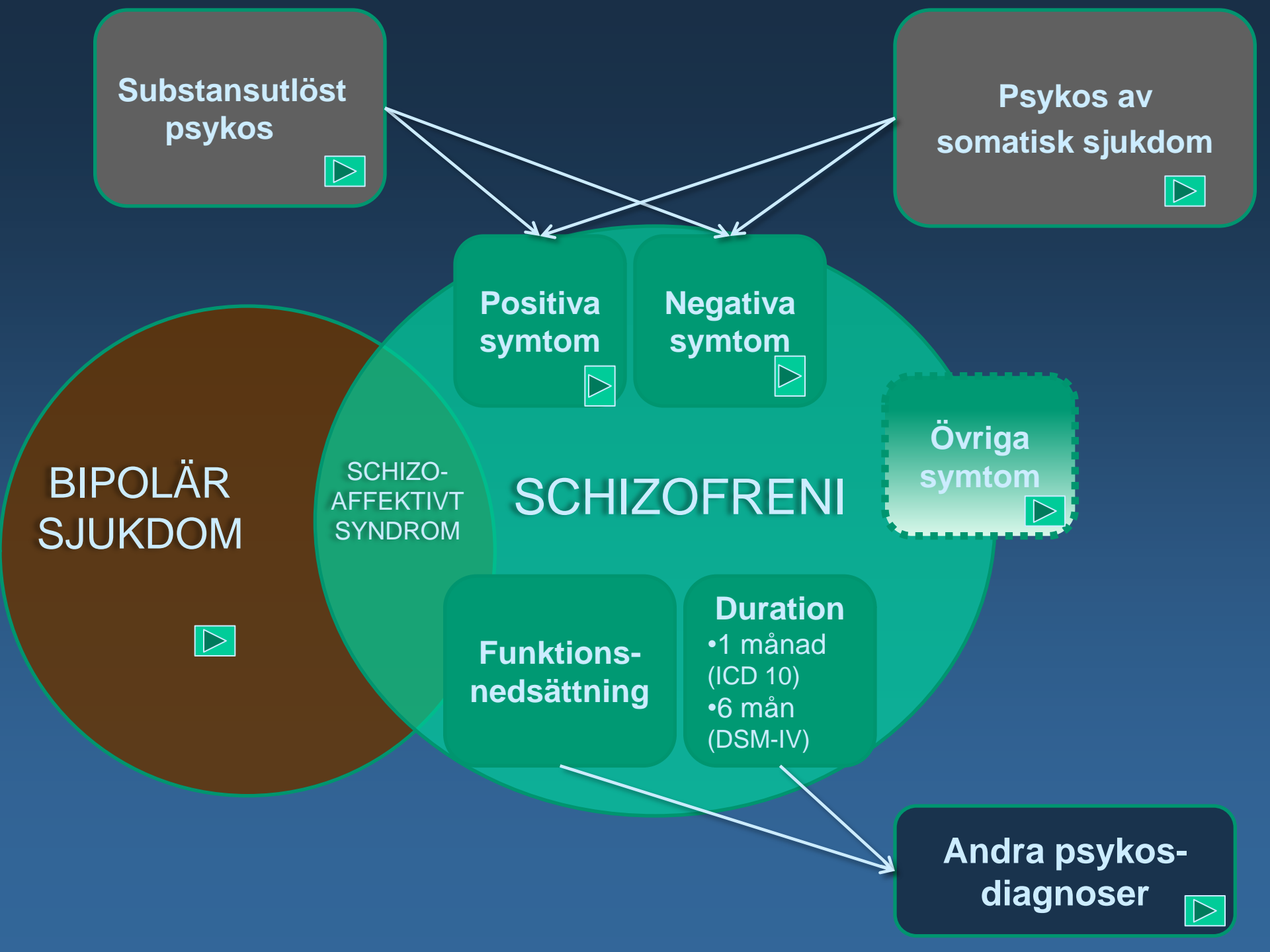
SCHIZOFRENI

Funktions-
nedsättning

Duration

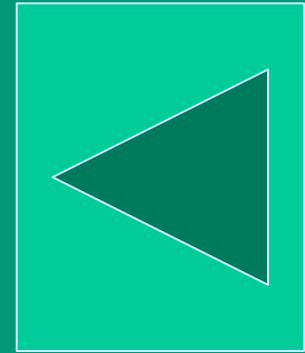
- 1 månad (ICD 10)
- 6 mån (DSM-IV)

Andra psykos-
diagnoser

Positiva symtom

- Hallucinationer
- Vanföreställningar
- Tankestörningar
 - tankedetraktion
 - tankepåsättning
 - tankeutsändning
- Desorganisation
 - Tal
 - Beteende
- (Katatona symtom)
 - Katalepsi (med flexibilitas cereas)
 - Stupor/excitation
 - Stereotypier
 - Mutism
 - Negativism

Negativa symtom

- Anhedoni

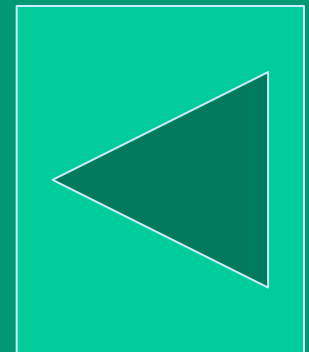
Känslolavflackning, subjektiv och objektiv

- Alogi

Minskat tal (och tanke)

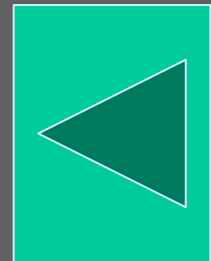
- Apati/avoli

Bristande motivation, initiativ och vilja

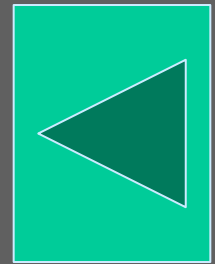
Substansutlöst psykos

- Cannabinoider
 - Hasch, marijuana, syntetiska (spice etc)
- Centralstimulantia
 - Amfetamin, Khat, Kokain
- Alkohol
 - Långvarigt bruk av stora mängder
 - Delirium tremens
- Läkemedel
 - Kortison, L-dopa, Champix, Lariam

Psykos av somatisk sjukdom

- Autoimmuna sjukdomar
 - SLE, Vaskuliter, MS
- CNS infektioner
 - Herpes, HIV, borrelia, syfilis
- Tumor cerebri
- CVL, Hjärnskador
- EP (Temporallobsepilepsi, Postiktalt)
- Endokrina/metabola sjukdomar

Andra psykosdiagnoser

- Kortvariga syndrom

- Akut polymorf psykos (cykloid psykos)

- Instabil bild, konfusion, affektiva blandsymtom

- Akut schizofreniliknande psykos

- (schizofreniformt syndrom)

- Endast durationen skiljer från schizofreni

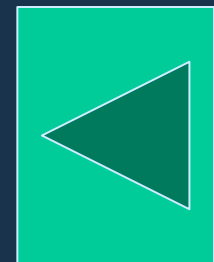
- Vanföreställningssyndrom

- Ingen funktionsförlust förutom vanföreställningen

- Endast smal vanföreställning

- Personlighetsstörningar/
Autistiska syndrom/PTSD

- Psykos UNS

Bipolär sjukdom- *affektiva psykoser*

- Grandiosa vanföreställningar
- Rösthallucinos (tex från Gud)
- Paranoia

Förhöjt

Stämnings-
läge

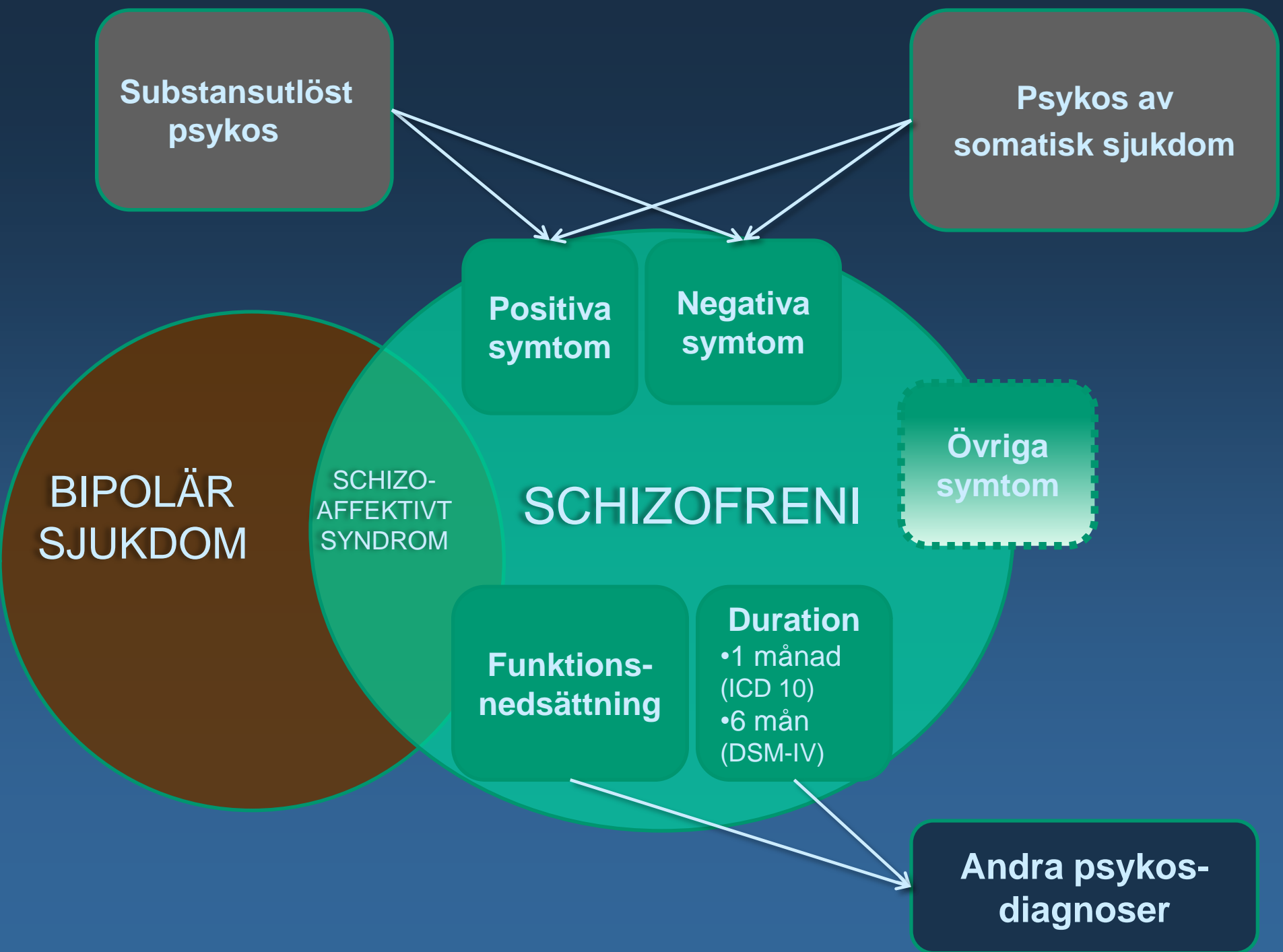
Sänkt

- Depressiva vanföreställningar
 - Skuld, skam, död
- Rösthallucinos
 - Självanklagande
 - Imperativ om suicid
- Paranoia

Övriga symtom

- **Bristande sjukdomsinsikt**
- **Affektiva symtom**
 - Postpsykotisk depression
 - Ångest, tvång, ambivalens
- **Kognitiva symtom**
 - Exekutiva funktioner
 - Nedsatt abstrakt tänkande
 - Arbetsminne, uppmärksamhet
- **Fientlighet/aggressivitet**
- **Neologismer**
- **Parkinsonism** (även innan behandling)

Ärftlig belastning

Obstetriska komplikationer

Prenatal svält, infektion

Skalltrauma

Cannabis

Riskfaktorer för schizofreni

Premorbid

Prodromal

Progressive

Residual

Function

Psychosis

Treatment

Birth

15

20

25

30...

Utredning vid misstänkt psykos

- Anamnes!
- Psykiatriskt status, symtomskattning
- Medicinsk utredning
 - Somatiskt status/neurologisk undersökning
 - Rutinlab inkl. narkotikascreening
 - EEG
 - Hjärnavbildning: CT eller MRT
- Psykologisk utredning (kognitiv testning)
- Social utredning

Epidemiologi

- Incidens: ca 1/10000
- Livstidsrisk: Knappt 1 %; relativt stabil siffra globalt
- Prevalens: 0.3-0.5 %, ca 35 - 40000 personer i Sverige
- Debut: tidig vuxen ålder
- Könsskillnader:
 - ♂ > ♀, ♂ insjuknar tidigare,
 - ♂ sämre svar på behandling, sämre prognos

Prognos schizofreni

10-25 % återställda, 50-60 % stödbehov,
20-30 % stort vårdbehov.

Ca 80% behöver långtidsbehandling och rehabilitering

Överdödlighet:

Ca 5 % av patienterna suiciderar

1.4 - 2 ggr högre dödlighet i somatiska sjukdomar

Livslängd:	Befolkningen	76 (♀ 80, ♂ 72)
	Pat med schiz	61 (♀ 65, ♂ 57)

Etiologiska hypoteser

1. Genetik

primär släkting ca 10% risk, monozyg tvilling 40-50%

2. Neurotransmittorhypotesen

Störning i reglering av transmittorsubstanser
Dopamin, Serotonin, Glutamat

3. Neuroutvecklingshypotesen

Störning i nervcellernas utveckling prenatalt.
Ca 30% har förstörade ventrikelsystem

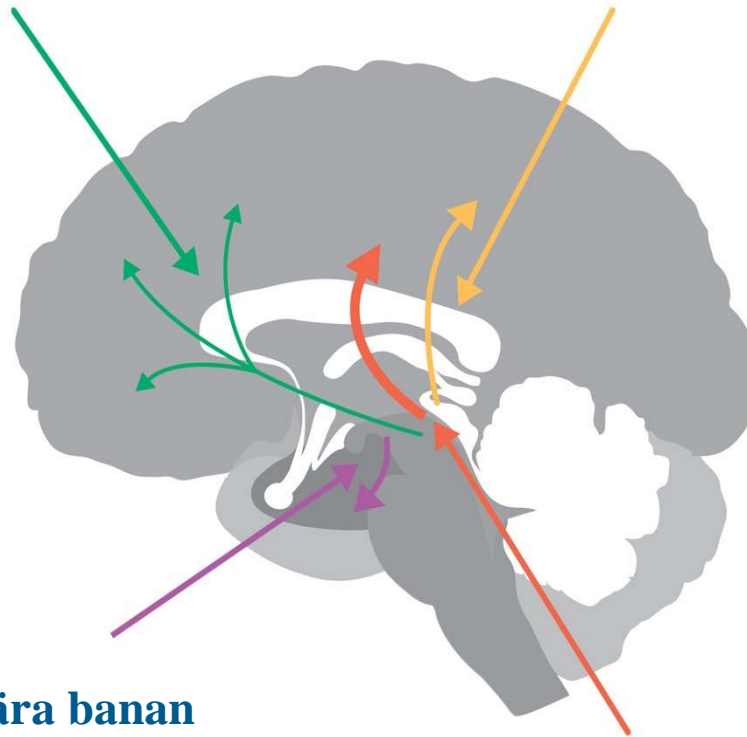
Dopaminhypotesen

Mesokortikala banan

Hypoaktivitet: negativa
symtom

Nigrostriatala banan

(del av EP-systemet)

Tuberoinfundibulära banan

(kontrollerar prolaktinfrisättning)

Mesolimbiska banan

Hyperaktivitet: positiva
symtom

Farmakabehandling Schizofreni

Antipsykotiskt verksamma läkemedel (neuroleptika)

- Dämpar psykossymptom och lugnar, sederar
- Skyddar mot återfall i akuta symptom
 - Men.. Ca 80% återinsjuknar inom 5 år trots golden standard-behandling
- D2-receptorblockad
 - Extrapyramidala symptom (EPS), prolaktinstegring
- Second generation SGA ("atypiska")
 - D2/5HT-affinitet, mindre EPS men mer metabola rubbningar

Biverkningar antipsykotika

Extrapyramidala biverkningar (EPS):

- Parkinsonism
- Akatisi
- Akut / Tardiv Dystoni, Tardiv Dyskinesi

Malignt neuroleptikasyndrom

Kardiella: QT-förlängning

Metabola: viktuppgång, diabetes, prolaktinstegring

Antikolinerga (Muntorrhet, förstoppning)

Histaminerga (sedering)

Antipsykotiska läkemedel

- Beredningar:
 - Tabletter
 - Munsöndrande tabletter
 - Mixtur
 - Kortverkande injektion (i.m)
 - Depotinjektion (i.m) 1-4(5)v intervall

Läkemedelsbehandlingsprinciper

- Kontinuerlig behandling
- Välj preparat efter biverkningsprofil
- Skapa allians
 - OM inte möjligt kan tvångsbehandling bli nödvändig initialt (tills bättre insikt)
- Titra upp under någon vecka (snabbare i slutenvård)
- Om intolerabla biverkningar-> byt
- Om ej effekt efter 4 veckor-> byt

Visa preparaten i Prezi

<http://prezi.com/98niofzjhwhb/antipsykotiska-lakemedel/>

Antipsykotika

- "1:a GENERATIONENS" ANTIPSYKOTIKA:

- klorpromazin (Hibernal), levomepromazin (Nozinan),
- flupentixol (Fluanxol), zuklopentixol (Cisordinol)
perfenazin (Trilafon) mfl
- haloperidol (Haldol)

- "2:a GENERATIONENS" ANTIPSYKOTIKA:

- olanzapin (Zyprexa), quetiapin (Seroquel), sertindol (Serdolect)
- risperidon (Risperdal), paliperidon (Invega) ziprasidon (Zeldox), aripiprazol (Abilify),
- clozapin (Leponex)

Rehabilitering och Behandling

Tvärprofessionellt teamarbete

Tidig intervention

Utbilda patient och anhörig:

lära sig leva med sin sjukdom

tidiga varningstecken

hälsa, kost, motion, rökning, droger mm

KBT, Social färdighetsträning

Familjestöd

MÅL: Största möjliga självständighet och funktionsförmåga!

Lästips...

- Byrne P. Managing the acute psychotic episode.
BMJ 2007;334:686-92
- Picchioni MM, Murray RM. Schizophrenia.
BMJ 2007;335:91-5
- Lena Flyckt mfl. Schizofreni och andra psykossjukdomar
Regionalt vårdprogram
Stockholms läns landsting
2008
www.viss.nu >>> psykisk ohälsa >>>
regionala vp MPA välj psykiatri och psykologi

En föreläsning utarbetad av:

Robert Bodén, tf Öl och Björn Nilsson Öl Psykosvård o rättspsyk